

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۴۴۹۶

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۵

فهرست

مقدمه	۱
۱. نفتا	۲
۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان	۲
۱-۲. نفتا؛ پالایش شیراز	۳
۱-۳. نفتا؛ پالایش نفت کرمانشاه	۴
۲. MTBE	۵
۳. آیزوفید	۵
۴. آیزوریسایکل	۷
۵. حلال‌ها	۸
۵-۱. حلال ۴۰۲	۸
۵-۲. حلال ۴۰۴	۱۰
۵-۳. حلال ۵۰۲	۱۰
۵-۴. حلال ۵۰۳	۱۱
۶. رافینیت	۱۲
جمع‌بندی	۱۳

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرده است. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای غالب بازار از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

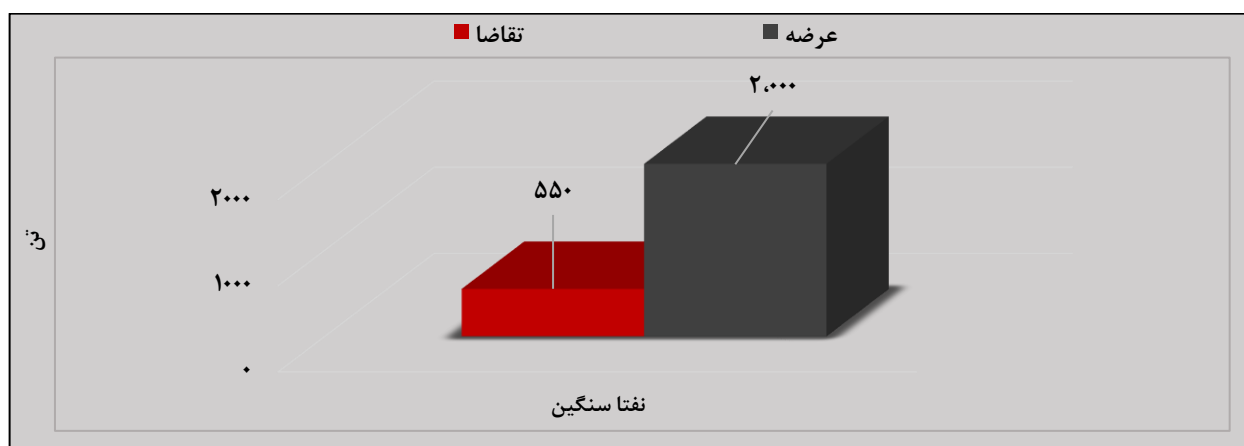
۱. نفتا

نفتا در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط سه تولیدکننده، پالایش نفت آبادان، پالایش نفت شیراز و پالایش نفت کرمانشاه، در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه شد که در ادامه، مروری بر عملکرد این تولیدکنندگان در هفته مذکور خواهیم داشت.

۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، شرکت پالایش نفت آبادان تنها نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد حجم عرضه نفتای سنگین این شرکت ۲ هزار تن بوده است. در سمت تقاضا، برای این عرضه ۵۵۰ تن تقاضا به ثبت رسید که در مقایسه با حجم عرضه، نشان‌دهنده مزاد عرضه ۱ هزار و ۴۵۰ تنی است.

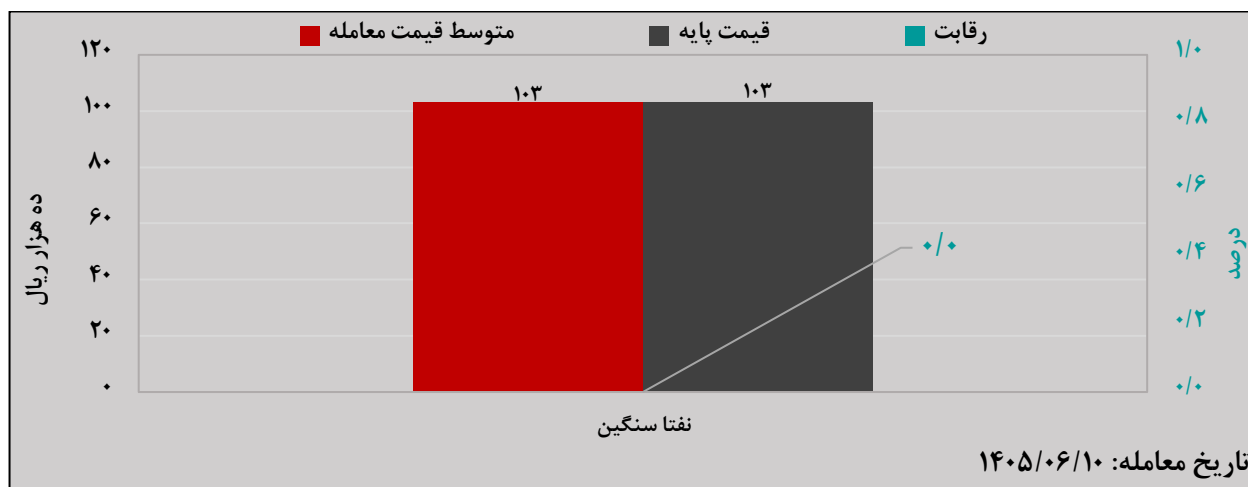
شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت پایه عرضه نفتای سنگین شرکت پالایش نفت آبادان در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول متأثر از مزاد عرضه قابل توجه و نبود فشار مؤثر تقاضا بوده است. نفتای سنگین پالایش نفت آبادان، با توجه به ثبت ۱ هزار و ۴۵۰ تن مزاد عرضه، با فشار تقاضایی مواجه نشد و در نتیجه، هیچ‌گونه رقابت قیمتی برای آن شکل نگرفت. این محصول در نهایت بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه عرضه، یعنی ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم، معامله شد. در مجموع، مزاد عرضه قابل توجه و محدود بودن تقاضای ثبت‌شده، موجب شد قیمت نهایی معامله نفتای سنگین آبادان بدون فاصله از قیمت پایه تعیین شود.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی نفتای سنگین شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

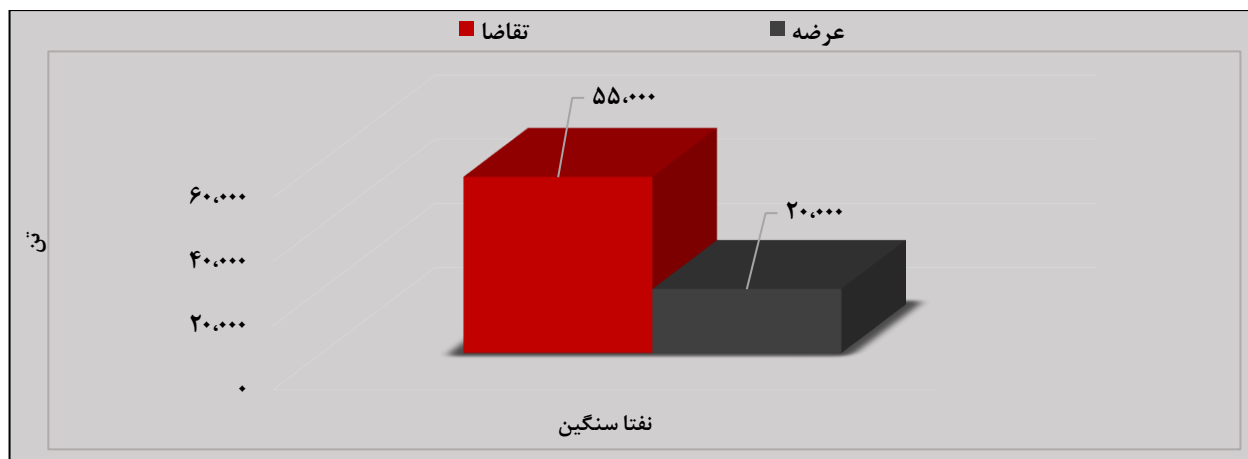

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۱-۲. نفتا؛ پالایش شیراز

پالایش نفت شیراز در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت در مجموع ۲۰ هزار تن نفتای سنگین عرضه کرده است. در مقابل، برای این محصول ۵۵ هزار تن تقاضا به ثبت رسیده که بیش از ۲/۷۵ برابر حجم عرضه بوده و کسری عرضه چشمگیر ۳۵ هزار تنی را رقم زده است.

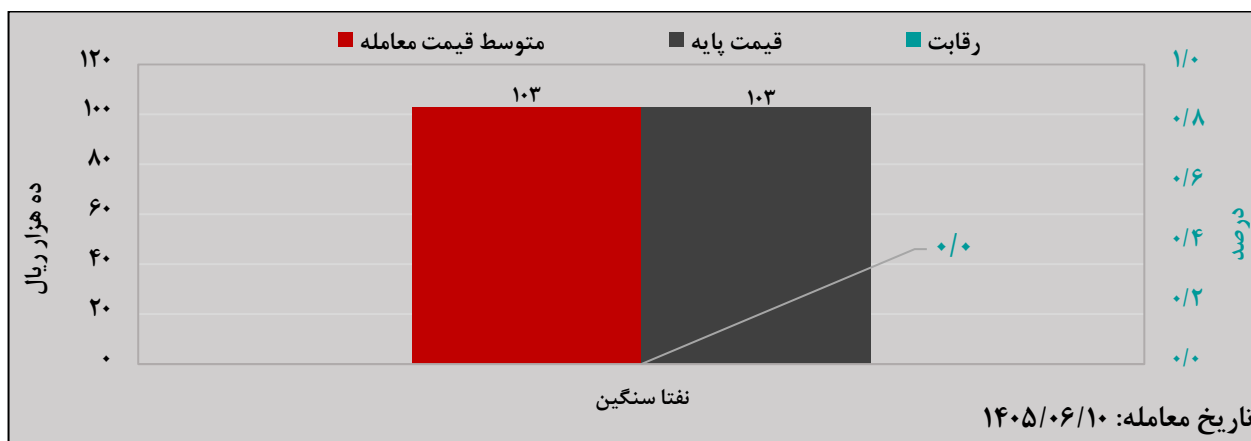
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت شیراز؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و وضعیت معاملات نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود فشار قابل توجه تقاضا و ثبت کسری عرضه ۳۵ هزار تنی، رقابت قیمتی در این عرضه شکل نگرفته است. نفتای سنگین پالایش نفت شیراز در نهایت بدون افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه و در سطح قیمت ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، علی‌رغم مازاد تقاضای قابل توجه نسبت به حجم عرضه، این فشار تقاضا به افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه منجر نشده و معامله در همان سطح قیمت پایه عرضه انجام پذیرفته است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی نفتای سنگین شرکت پالایش نفت شیراز؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

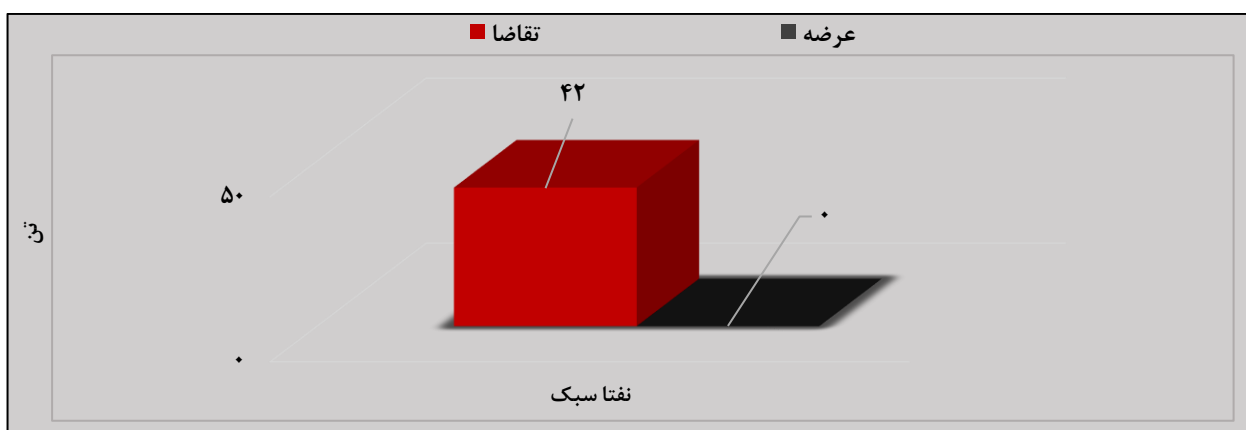

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۳-۱. نفتا؛ پالایش نفت کرمانشاه

شرکت پالایش نفت کرمانشاه در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، نفتای سبک را در قالب مازاد عرضه باقی‌مانده از هفته قبل در رینگ داخلی بورس انرژی ایران معامله کرد و عرضه جدیدی برای این محصول نداشت. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد در این هفته حجم عرضه جدید نفتای سبک صفر بوده، اما برای مازاد عرضه موجود، ۴۲ تن تقاضا به ثبت رسید که تمام این میزان نیز معامله شد. بر این اساس، معاملات نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه در هفته دوم شهریورماه صرفاً مربوط به جذب بخشی از مازاد عرضه باقی‌مانده از هفته قبل بوده و بدون ثبت عرضه جدید، ۴۲ تن از این محصول به‌طور کامل به فروش رسیده است.

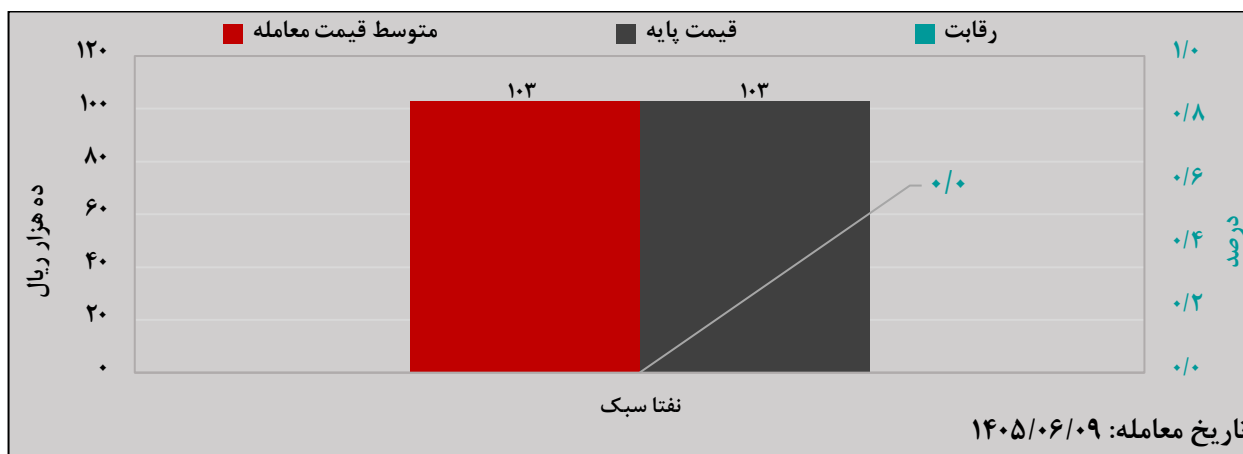
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت کرمانشاه؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معامله و قیمت پایه نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود عرضه این محصول در قالب مازاد عرضه، رقابت قیمتی برای آن شکل نگرفته است. نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه در نهایت در همان نرخ پایه ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد؛ بنابراین، رقابت قیمتی این عرضه صفر درصد بوده و قیمت معامله تغییری نسبت به نرخ پایه نداشته است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی نفتای سبک شرکت پالایش نفت کرمانشاه؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در جمع‌بندی معاملات نفتا در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، بازار این محصول با تفاوت معناداری در وضعیت عرضه و تقاضای تولیدکنندگان مواجه بود؛ به‌طوری‌که نفتای سنگین پالایش نفت آبادان با مازاد عرضه ۱ هزار و ۴۵۰ تنی و تقاضای محدود، بدون رقابت و در نرخ پایه معامله شد، در حالی که نفتای سنگین پالایش نفت شیراز با وجود ثبت کسری چشمگیر ۳۵ هزار تنی و تقاضایی بیش از ۲/۷۵ برابر حجم عرضه، همچنان بدون رقابت قیمتی و در سطح نرخ پایه به فروش رسید. همچنین، نفتای سبک پالایش نفت کرمانشاه که از محل مازاد عرضه هفته قبل عرضه شد، با ثبت و معامله کامل ۴۲ تن تقاضا، بدون شکل‌گیری رقابت و در نرخ پایه معامله شد. در مجموع، اگرچه شرایط عرضه و تقاضا در سه عرضه از مازاد قابل‌توجه تا کسری شدید متفاوت بود، هیچ‌یک از معاملات با افزایش قیمت همراه نشد؛ بنابراین، رفتار قیمتی نفتا در این هفته علاوه بر توازن حجمی عرضه و تقاضا، تحت تأثیر عواملی مانند شرایط معامله، نحوه عرضه، جذابیت محصول و محدودیت‌های تقاضای مؤثر قرار داشته است.

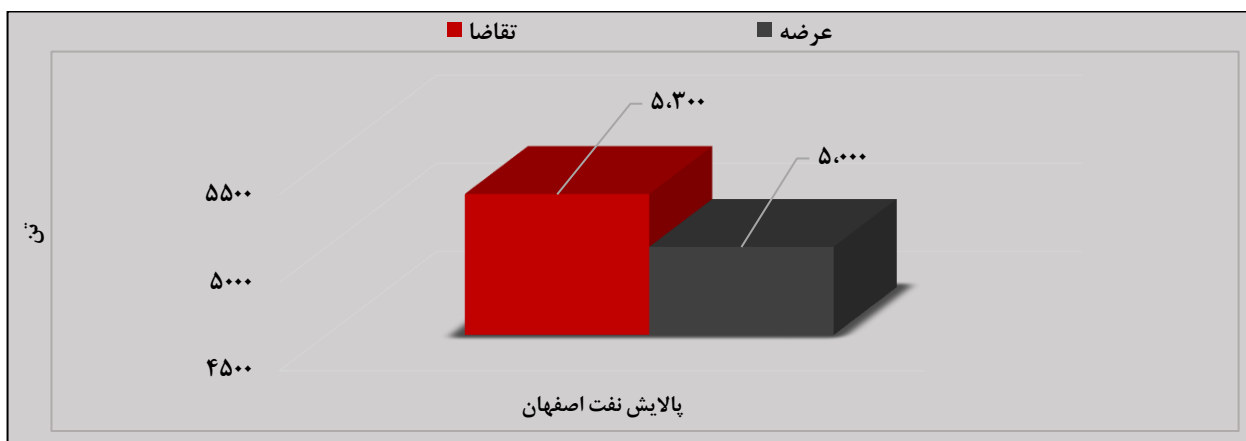
۲. MTBE

MTBE طی هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳. آیزوفید

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوفید در بورس انرژی ایران تنها توسط پالایش نفت اصفهان عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این پالایشگاه ۵ هزار تن آیزوفید عرضه کرده و در مقابل، ۵ هزار و ۳۰۰ تن تقاضا برای آن به ثبت رسیده است. در نتیجه، عرضه آیزوفید پالایش نفت اصفهان با کسری عرضه ۳۰۰ تنی مواجه بوده است؛ به‌گونه‌ای که میزان تقاضای ثبت‌شده تنها ۶ درصد بیش از حجم عرضه بوده است. بنابراین، وضعیت بازار آیزوفید در هفته مورد بررسی بیانگر تعادل نسبی میان عرضه و تقاضا بوده و اگرچه تقاضا اندکی از حجم عرضه فراتر رفته، میزان کسری عرضه در مقایسه با حجم کل عرضه محدود بوده است.

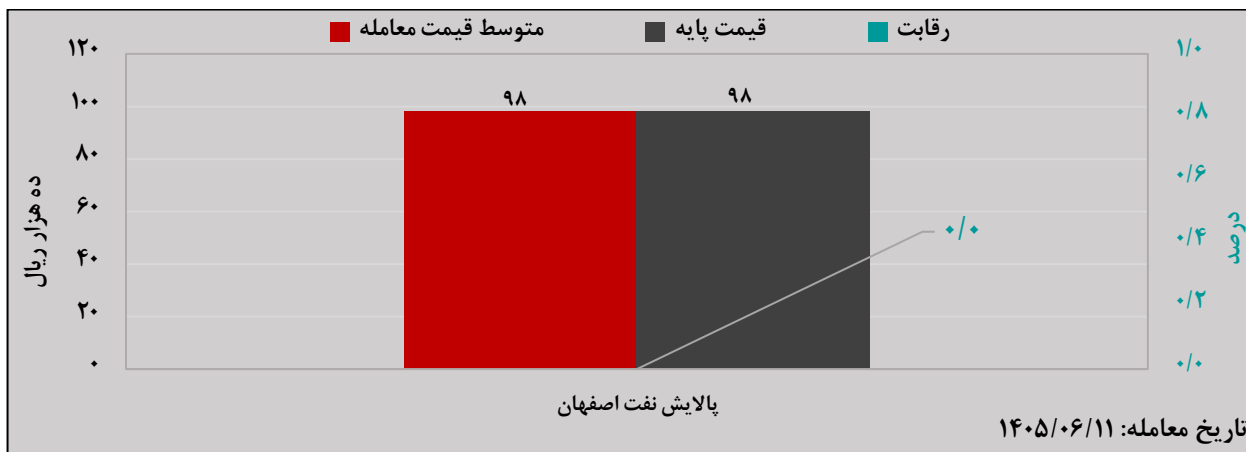
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوفید شرکت پالایش نفت اصفهان؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و متوسط قیمت معامله آیزوفید در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول متناسب با وضعیت عرضه و تقاضا بوده است. آیزوفید پالایش نفت اصفهان، با توجه به محدود بودن فشار تقاضا و ثبت تقاضایی تنها اندکی بالاتر از حجم عرضه، با رقابت قیمتی مواجه نشد و در نهایت در سطح قیمت پایه ۹۸ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، محدود بودن کسری عرضه و نبود فشار قابل توجه تقاضا، زمینه‌ای برای شکل‌گیری رقابت قیمتی در این عرضه ایجاد نکرده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی آیزوفید شرکت پالایش نفت اصفهان؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

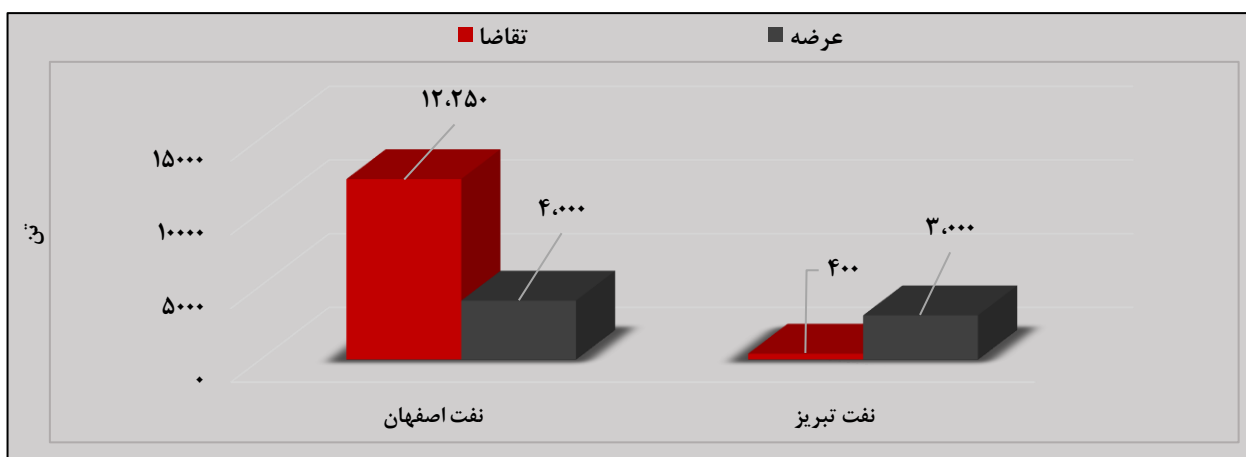
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزوفید در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده حاکمیت ثبات و تعادل نسبی بر بازار این محصول با وجود انحصار عرضه در یک پالایشگاه بوده است؛ به‌گونه‌ای که ثبت تقاضایی تقریباً برابر با حجم عرضه پالایش نفت اصفهان، از ایجاد مزاد تقاضای معنادار جلوگیری کرد. این توازن در رفتار قیمتی نیز به‌روشنی منعکس شد و انجام معامله در نرخ پایه بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی را به همراه داشت. بنابراین، مهم‌ترین ویژگی بازار آیزوفید در این هفته، هم‌پوشانی متناسب عرضه و تقاضا و نبود فشار مزاد بر سمت عرضه بود؛ شرایطی که ثبات قیمتی در نرخ پایه و آرامش کامل بازار را تثبیت کرد.

۴. آیزوریسایکل

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط دو پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان و پالایش نفت تبریز عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۴ هزار تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن، پالایش نفت تبریز ۳ هزار تن آیزوریسایکل عرضه کرده است. در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت شده مربوط به آیزوریسایکل پالایش نفت اصفهان با ۱۲ هزار و ۲۵۰ تن بوده است؛ رقمی که بیش از سه برابر حجم عرضه این پالایشگاه است و به کسری عرضه قابل توجه ۸ هزار و ۲۵۰ تن منجر شده است. در مقابل، برای آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز تنها ۴۰۰ تن تقاضا به ثبت رسیده که در مقایسه با حجم عرضه ۳ هزار تنی این پالایشگاه، نشان‌دهنده مازاد عرضه ۲ هزار و ۶۰۰ تن است.

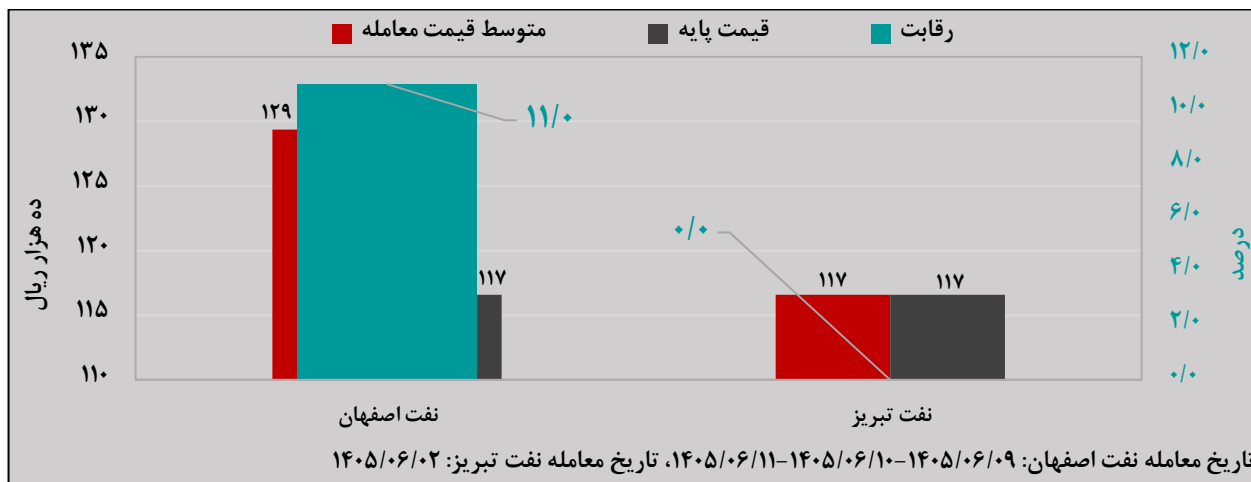
شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و متوسط قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی دو عرضه انجام شده، متناسب با تفاوت در شدت فشار تقاضا بوده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، که با فشار قابل توجه تقاضا و تقاضایی بیش از سه برابر حجم عرضه مواجه بود، رقابت قیمتی ۱۱ درصدی به ثبت رسید و آیزوریسایکل در نهایت با قیمت ۱۲۹ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز که با مازاد عرضه و نبود فشار تقاضا مواجه بود، بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۱۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی آیزورسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزورسایکل در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان‌دهنده رفتار دوگانه و توزیع کاملاً نامتوازن تقاضا میان دو عرضه انجام‌شده بوده است؛ به‌گونه‌ای که فشار سنگین تقاضا برای محصول پالایش نفت اصفهان به کسری عرضه چشمگیر، رقابت قیمتی ۱۱ درصدی و رشد قیمت پایانی تا ۱۲۹ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم انجامید، در حالی که عرضه پالایش نفت تبریز با استقبال بسیار ضعیف خریداران، مازاد عرضه قابل توجه و انجام معامله در قیمت پایه همراه شد. بنابراین، الگوی معاملات این هفته حاکی از آن است که فراتر از توازن کل بازار، ترجیح خریداران و تمرکز تقاضا بر مبادی خاص عرضه نقشی تعیین‌کننده در ایجاد رقابت و جهت‌دهی به رفتار قیمتی آیزورسایکل دارد.

۵. حلال‌ها

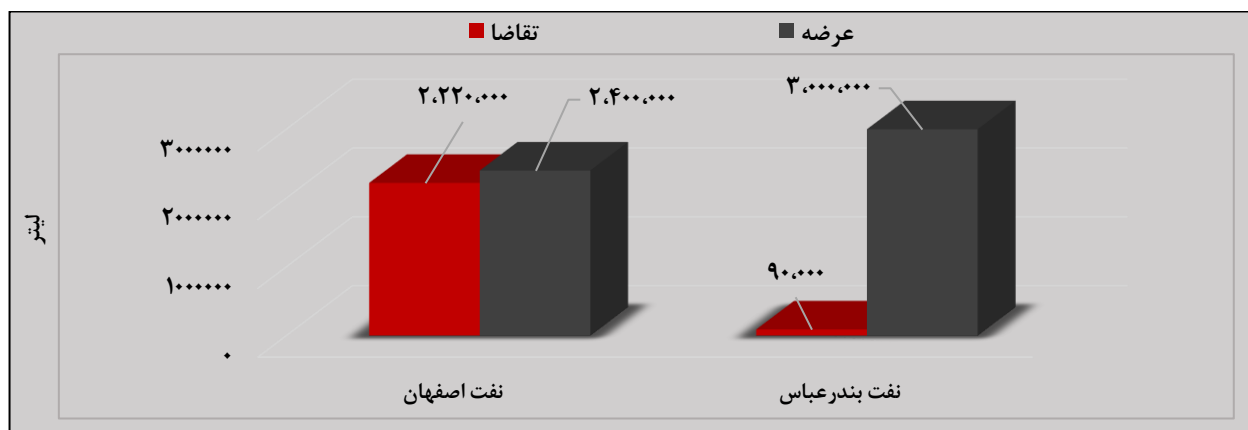
حلال‌های ۴۰۲، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. حلال ۴۰۲

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۴۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو پالایشگاه شامل پالایش نفت بندرعباس و پالایش نفت اصفهان عرضه شد. در میان عرضه‌کنندگان، پالایش نفت بندرعباس با عرضه ۳ میلیون لیتر (معادل ۲ هزار و ۳۲۵ تن) بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داد و پس از آن، پالایش نفت اصفهان با عرضه ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۸۶۰ تن) قرار گرفت.

در سمت تقاضا، برای عرضه پالایش نفت اصفهان ۲ میلیون و ۲۲۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۷۲۱ تن) تقاضا به ثبت رسید که در مقایسه با حجم عرضه، نشان‌دهنده مازاد عرضه محدود ۱۳۹ تنی است. در مقابل، برای عرضه پالایش نفت بندرعباس تنها ۹۰ هزار لیتر (معادل ۷۰ تن) تقاضا ثبت شد که با توجه به حجم عرضه ۲ میلیون و ۳۲۵ تنی، به مازاد عرضه چشمگیر ۲ هزار و ۲۵۵ تن منجر شده است.

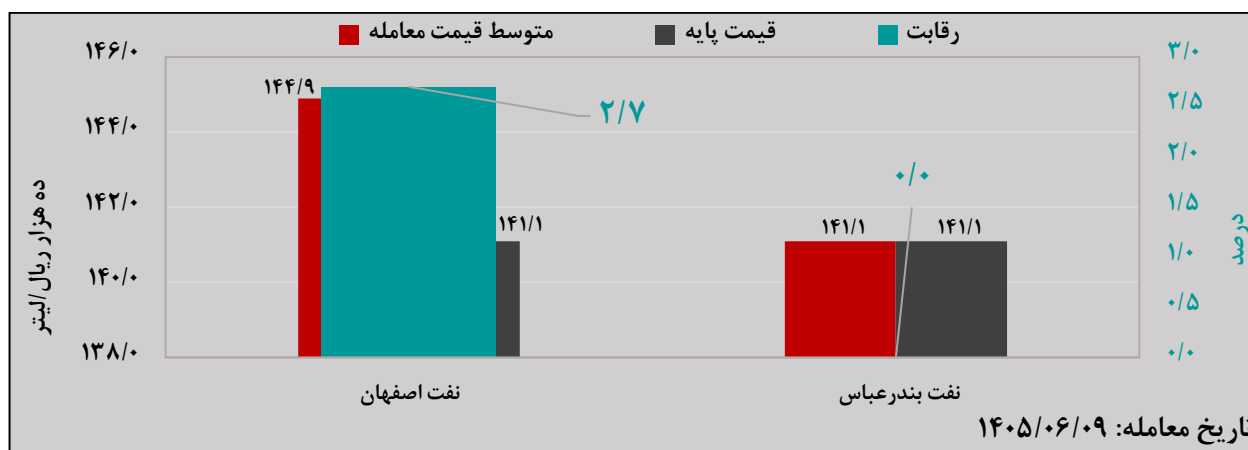
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه حلال ۴۰۲ در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول، در این هفته با وجود تفاوت در سطح مازاد عرضه، در دو عرضه مورد بررسی متفاوت بوده است. حلال ۴۰۲ پالایش نفت اصفهان، با وجود برخورداری از مازاد عرضه محدود و نبود فشار مؤثر تقاضا، با رقابت قیمتی ۲/۷ درصدی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۱۴۴/۹ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۶/۹ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. شکل‌گیری رقابت قیمتی در شرایطی که تقاضا از نظر حجمی فشار قابل‌توجهی بر عرضه وارد نکرده است، می‌تواند نشان‌دهنده وجود تقاضای مؤثر برای این عرضه و تمایل خریداران به دستیابی به حجم عرضه موجود، علی‌رغم نزدیک بودن حجم تقاضا به میزان عرضه، باشد. در مقابل، حلال ۴۰۲ پالایش نفت بندرعباس، با وجود مازاد عرضه قابل‌توجه و نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۴۱/۱ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مجموع، مقایسه دو عرضه نشان می‌دهد که صرف وجود مازاد عرضه برای توضیح رفتار قیمتی حلال ۴۰۲ کافی نبوده و تفاوت در میزان جذب عرضه توسط متقاضیان و ساختار تقاضای ثبت‌شده در هر عرضه، در شکل‌گیری قیمت نهایی مؤثر بوده است.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

تاریخ معامله: ۱۴۰۵/۰۶/۰۹

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۲-۵. حلال ۴۰۴

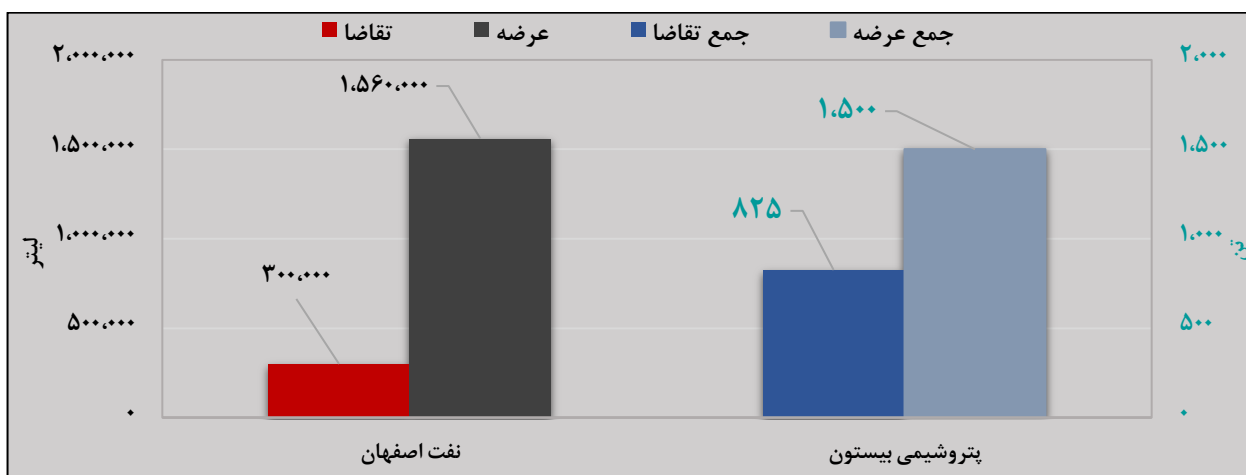
حلال ۴۰۴ طی هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۳-۵. حلال ۵۰۲

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو تولیدکننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پتروشیمی بیستون با عرضه ۱ هزار و ۵۰۰ تن، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن، پالایش نفت اصفهان با عرضه ۱ هزار و ۲۹۰ تن (معادل یک میلیون و ۵۶۰ هزار لیتر) قرار داشته است.

در سمت تقاضا نیز بیشترین میزان تقاضای ثبت شده مربوط به پتروشیمی بیستون با ۸۲۵ تن بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد هر دو عرضه در این هفته با مازاد عرضه مواجه بوده‌اند؛ به‌طوری‌که پالایش نفت اصفهان با ۹۷۷ تن مازاد عرضه (معادل یک میلیون و ۲۶۰ هزار لیتر) بیشترین میزان مازاد را به خود اختصاص داده است.

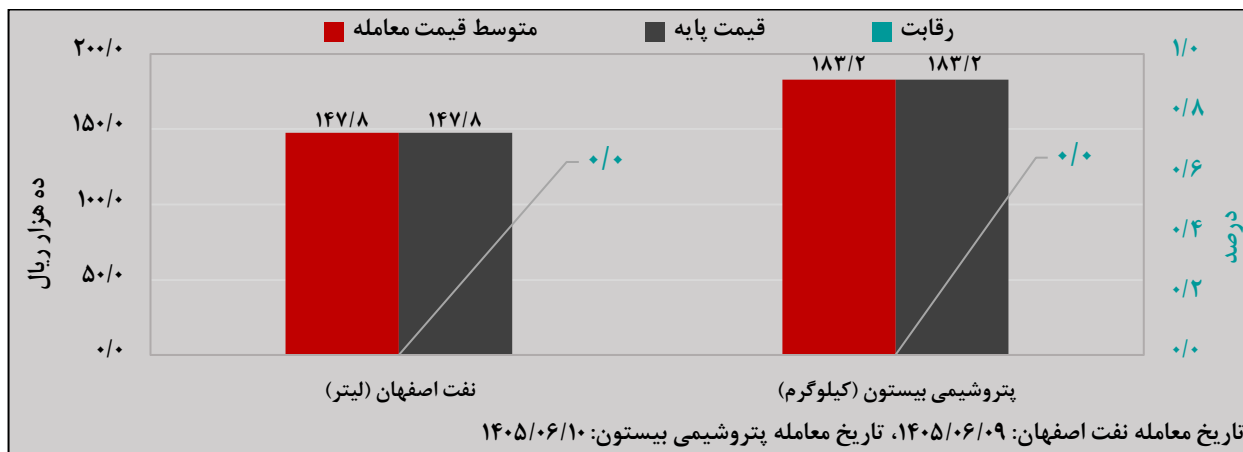
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۲ در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با توجه به وجود مازاد عرضه در هر دو عرضه، هیچ‌یک از معاملات با رقابت قیمتی همراه نبوده است. حلال ۵۰۲ پالایش نفت اصفهان، با وجود مازاد عرضه قابل توجه و نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۴۷/۸ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۹۰/۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون نیز با توجه به مازاد عرضه نسبت به تقاضای ثبت شده و نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۸۳/۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مجموع، وجود مازاد عرضه در هر دو عرضه و نبود فشار تقاضای مؤثر، موجب شد معاملات حلال ۵۰۲ در هفته دوم شهریورماه بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در سطح قیمت‌های پایه انجام شود.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی خلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

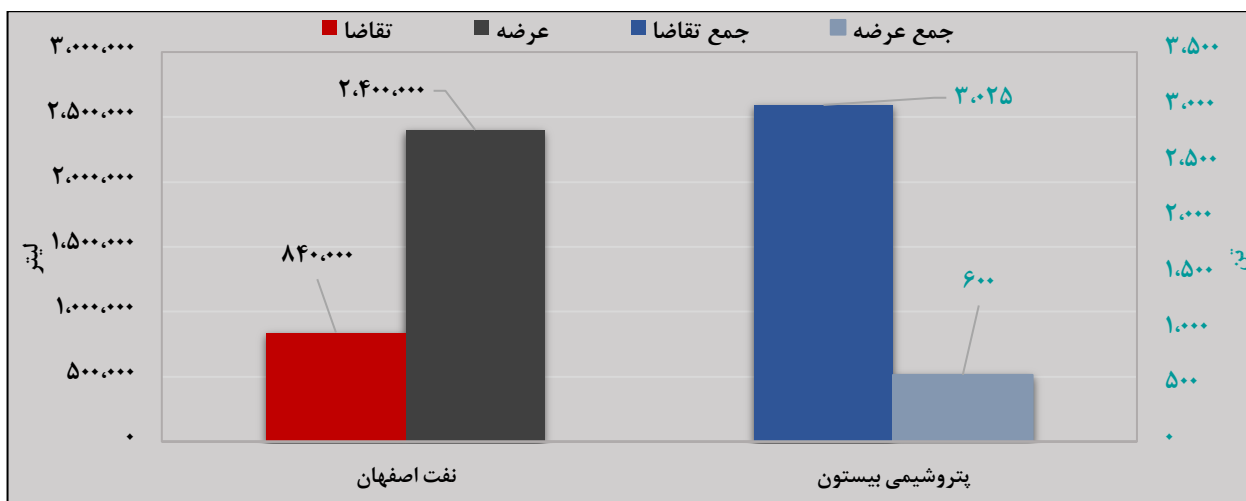
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۴-۵. خلال ۵۰۳

در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، خلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران توسط دو تولیدکننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۱,۸۶۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر) بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن پتروشیمی بیستون با عرضه ۶۰۰ تن قرار داشته است.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به خلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون با ۳ هزار و ۲۵ تن بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد وضعیت دو عرضه از نظر تعادل بازار کاملاً متفاوت بوده است؛ به‌طوری‌که پالایش نفت اصفهان با ۱ هزار و ۲۰۹ تن مازاد عرضه (معادل یک میلیون و ۵۶۰ هزار لیتر) مواجه بوده، در حالی که در عرضه پتروشیمی بیستون، تقاضای ثبت‌شده به‌مراتب بیش از حجم عرضه بوده و کسری عرضه چشمگیر ۲ هزار و ۴۲۵ تنی را رقم زده است.

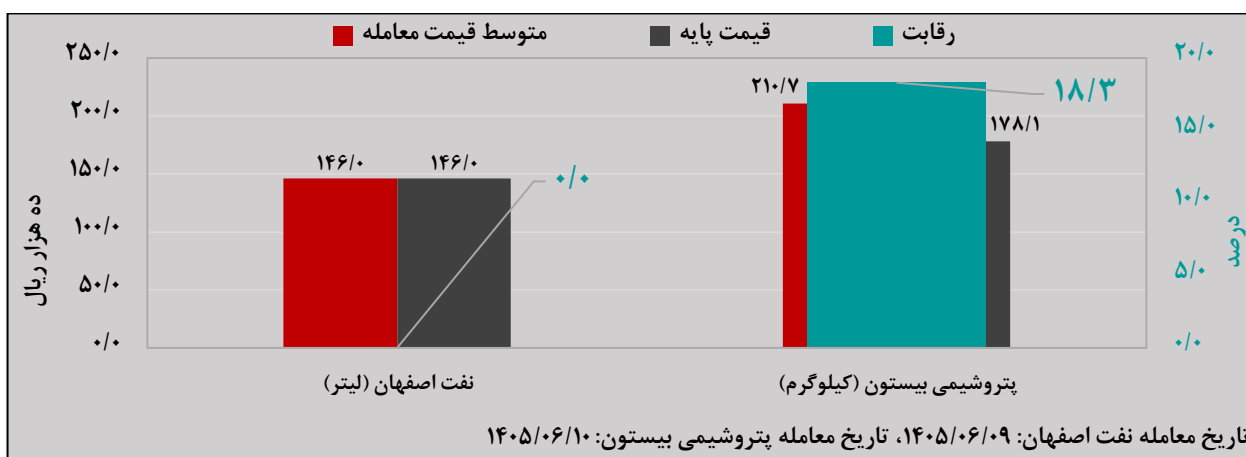
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای خلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در سطح فشار تقاضا در دو عرضه، به شکل‌گیری رفتارهای قیمتی متفاوت منجر شده است. حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون، با توجه به وجود فشار تقاضای قابل توجه و ثبت کسری چشمگیر عرضه، با رقابت قیمتی ۱۸/۳ درصدی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۲۱۰/۷ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان، با توجه به وجود مازاد عرضه و نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه ۱۴۶ هزار تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۸/۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مجموع، معاملات حلال ۵۰۳ در هفته دوم شهریورماه نشان‌دهنده ارتباط مستقیم میان وضعیت تعادل عرضه و تقاضا و رفتار قیمتی این محصول است؛ به گونه‌ای که در عرضه پتروشیمی بیستون، کسری قابل توجه عرضه زمینه شکل‌گیری رقابت قیمتی را فراهم کرده، در حالی که مازاد عرضه در پالایش نفت اصفهان به انجام معامله در سطح قیمت پایه منجر شده است.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته دوم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در نهایت، در جمع‌بندی معاملات حلال‌های پالایشگاهی در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵، می‌توان گفت بازار این محصولات عمدتاً با مازاد عرضه و ضعف نسبی تقاضا در اغلب عرضه‌ها همراه بوده و تنها در برخی مبادی عرضه، به دلیل تفاوت در جذابیت معاملاتی و شدت تقاضای ثبت‌شده، رقابت قیمتی شکل گرفته است. حلال ۴۰۲ در پالایش نفت اصفهان با وجود مازاد محدود عرضه، به واسطه تقاضای مؤثرتر با رقابت قیمتی مواجه شد، در حالی که عرضه مشابه در پالایش نفت بندرعباس بدون رقابت و در نرخ پایه معامله شد. در حلال ۵۰۲، مازاد عرضه در هر دو تولیدکننده مانع از شکل‌گیری هرگونه رقابت شد و معاملات در سطح قیمت پایه انجام گرفت. در مقابل، حلال ۵۰۳ در پتروشیمی بیستون به دلیل کسری چشمگیر عرضه و فشار بالای تقاضا با رقابت قابل توجه همراه شد، اما عرضه اصفهان به دلیل مازاد عرضه بدون رقابت معامله شد. بنابراین، نتایج این هفته نشان می‌دهد که رفتار قیمتی حلال‌ها بیش از آنکه صرفاً به‌طور مستقیم از توازن عرضه و تقاضا اثر بپذیرد، از میزان جذابیت هر عرضه و شرایط اختصاصی هر تولیدکننده اثر می‌پذیرد.

۶. رافینیت

رافینیت طی هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

جمع‌بندی

بررسی معاملات خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی در هفته دوم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد بازار این محصولات همچنان از نظر تعادل عرضه و تقاضا، وضعیت یکدستی نداشته و میان محصولات و حتی عرضه‌کنندگان یک محصول، تفاوت محسوسی در جذب تقاضا و رفتار قیمتی مشاهده می‌شود. در حالی که محصولاتی مانند MTBE، رافینیت و حلال ۴۰۴ با غیبت کامل در تابلوی معاملات مواجه بودند، در بازار آیزوریسایکل و برخی گریدهای حلال‌ها (نظیر حلال ۵۰۳ بیستون) تمرکز شدید تقاضا به شکل‌گیری کسری عرضه و رقابت‌های قیمتی دورقمی منجر شد. در نفتا، آیزوفید و عمده عرضه‌های حلال، حاکمیت مازاد عرضه یا عدم تمایل خریداران به رقابت قیمتی، معاملات را در سطح نرخ‌های پایه تثبیت کرد. از این منظر، بررسی شش گروه محصول مورد مطالعه، تصویری روشن از تفاوت در شدت محدودیت تأمین، تمرکز تقاضا بر مبادی خاص عرضه و میزان انطباق بازار با الزامات تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی ارائه می‌دهد.

۱. نفتا

بازار این محصول با وجود تفاوت فاحش در تقاضای مبادی مختلف (کسری عرضه سنگین ۳۵ هزار تنی در پالایش نفت شیراز در برابر مازاد عرضه ۱ هزار و ۴۵۰ تنی در پالایش نفت آبادان و معامله ۴۲ تنی از مازاد هفته قبل در کرمانشاه)، رفتاری کاملاً آرام و بدون رقابت قیمتی را تجربه کرد و تمامی معاملات در نرخ پایه ۱۰۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم انجام شد.

۲. MTBE

در هفته مورد بررسی هیچ‌گونه عرضه‌ای برای این محصول استراتژیک در بورس انرژی ثبت نشد که بیانگر ناپیوستگی در دسترسی واحدهای تولیدی به این خوراک کلیدی است.

۳. آیزوفید

معاملات این محصول با انحصار عرضه در پالایش نفت اصفهان، نماد تعادل نسبی در بازار بود؛ به‌طوری‌که با ثبت تقاضای ۵ هزار و ۳۰۰ تنی در برابر عرضه ۵ هزار تنی و کسری محدود ۶ درصدی، معامله بدون رقابت قیمتی و در نرخ پایه ۹۸ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم تسویه شد.

۴. آیزوریسایکل

بازار آیزوریسایکل شاهد شکاف عمیق و توزیع نامتوازن تقاضا میان دو پالایشگاه بود؛ عرضه پالایش نفت اصفهان با تقاضایی بیش از ۳ برابر حجم عرضه و کسری ۸ هزار و ۲۵۰ تنی، رقابت قیمتی ۱۱ درصدی و نرخ ۱۲۹ هزار تومان را ثبت کرد، در حالی که عرضه پالایش نفت تبریز با مازاد ۲ هزار و ۶۰۰ تنی، در نرخ پایه ۱۱۷ هزار تومان معامله شد.

۵. حلال‌ها

معاملات این گروه عمدتاً با مازاد عرضه همراه بود، اما ترجیح خریداران رفتارهای قیمتی متفاوتی رقم زد. حلال ۴۰۲ اصفهان با وجود مازاد محدود، رقابت ۲/۷ درصدی را تجربه کرد در حالی که بندرعباس در نرخ پایه معامله شد؛ حلال ۴۰۴ بدون عرضه مانند؛ حلال ۵۰۲ در هر دو عرضه (اصفهان و بیستون) با مازاد عرضه و معامله در نرخ پایه روبه‌رو شد؛ و در

نهایت حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون با کسری چشمگیر، رقابت قیمتی ۱۸/۳ درصدی را ثبت کرد در حالی که عرضه اصفهان بدون رقابت معامله شد.

۶. رافینیت

همانند MTBE، طی این هفته هیچ‌گونه عرضه‌ای برای رافینیت در بورس انرژی ایران انجام نشد و بازار آن با غیبت کامل عرضه‌کنندگان همراه بود.

داده‌های هفته دوم شهریورماه نشان می‌دهد بازار محصولات میانی به دلیل انباشت تقاضا در نقاط گلوگاهی و توزیع ناهمگون عرضه‌ها، کارایی تخصیصی مطلوب را تجربه نمی‌کند. شکاف عمیق رفتاری میان مبادی مختلف نفتا و آیزوریسایکل اثبات می‌کند که خریداران حتی در شرایط جهش قیمت ناشی از رقابت، حاضر به جابه‌جایی تقاضای خود به سمت مبادی دارای مازاد نیستند؛ عاملی که ناشی از تفاوت‌های استاندارد کیفی، بعد مسافت و هزینه سنگین حمل‌ونقل جاده‌ای است. تداوم این وضعیت همراه با حذف عرضه‌های حیاتی تنوع‌بخش، فشار بهای تمام‌شده را به انتهای زنجیره فرآورده‌های هیدروکربنی منتقل خواهد کرد. از این رو، بازگشت تعادل واقعی به بازار نیازمند رویکردی تلفیقی شامل «ایجاد پیوستگی زمانی در عرضه‌ها»، «اصلاح قیمت‌های پایه مبادی کم‌کشش برای ایجاد جذابیت خرید» و «توسعه انبارهای متمرکز و هاب‌های لجستیکی مشترک» خواهد بود.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>